Ocak – Şubat 1966
Sayı 31–32

YURDUN SESİ

Aylık dergi

POLİTİKA

EKONOMİ

KÜLTÜR

Bu sayıda:

Köln zındanında insanlık dışı bir olay:

Köln cezaevinde, geçen yılbaşındanberi tutuklu iki Türk var. Biri Mümin Ekri, öbürü Yaşar Karantay. Birkaç aydır tutuklu olan başkaları da var. Mümin Ekri ve Yaşar Karantay korkunç bir haksızlığa uğramış ve oniki aydır mahkeme karşısına çıkarılmamışlar. Ne zaman çıkarılacakları da belli değil.

Ziyaret odasında, karşımda yer alan ve burnu kırık, pamukla da tıkalı olduğu için güçlükle konuşan Mümin Ekri, olayı şöyle anlattı: «26 yaşındayım. Karımı ve iki çocuğumu memlekette bırakarak, burada 3–4 yıllığına çalışmaya geldim. Kumar nedir bilmem, kavgacı değilim. Kazandığımdan artanı evime gönderiyordum. Ama başımıza gelen bu felâket her şeyi altüst etti.

Geçen Yılbaşı, arkadaşım Yaşar Karantay Ford Fabrikasında işini bitirdikten sonra, yeni yılı karşılamak için, bir başka arkadaşımız olan Orhan Akdeniz'in evine gidiyor. Ben de gittim. Orhan biraz bira almıştı. İçiyor, teyp çalıyor, memleket havaları dinliyorduk. Gece yarısına doğru biraz çıkalım dedik. Mahallenin birahanelerinden birine uğradık. Yalnız Almanlar içinmiş, bizi sokmadılar. Üstelemedik. Başkasına geçtik. Oranın sahibi de bağıra-çağıra, söve-saya üstümüze yürüyüverdi. Bu hakarete içerdekiler de katılarak bizi atmak istediler. Yaşar bıçağını gösterdi sadece, bizim girmek için üstelemediğimizi, yalnız küfre dayanamıyacağımızı söyledi. Otuz kişi birden üzerimize yürüyüverdiler. Kaçamadık da. Döve döve benim burnumu kırdılar. Yaşar bitkin halde yere yıkıldı. Onun kafasını da tekmelediler. İkimiz, kaldırıldığımız hastanede kendimize geldiğimiz zaman, arkadaşımız Orhan Akdeniz'i tırtıllı bir ekmek bıçağı ile öldürdüklerini öğrendik. Öldürdükten sonra da cesedi yerlerde sürüklemişler.

Orhan gömüldü. Katil kayıplara karıştı. Bizi hastaneden bu hapisaneye aktardılar. Katili tutmamak, işi kimvurduya getirmek için, kovuşturma yapan makamlar, Orhanın kendi bıçağı üzerine düşerek öldüğü, yahut da eski bir meseleden dolayı kendisine kızdığımız için, onu bizim öldürmüş olabileceğimiz gibi ihtimaller kalıplamaya çalıştılar. Ama katil çok geçmeden kendisi ortaya çıktı. Suçu bizim üzerimize atamıyanlar, onu tutsak etmek zorunda kaldılar. Bir iki duruşmada da «meşru müdafaa» gerekçesi ile beraet ettirdiler. Biz ise, delil yetersizliği diye, oniki aydır burada bekletiliyoruz. Uğradığımız maddi-mânevi işkenceyi yazmağa ağaçlar kalem olsa yetmez!...»

İşte, uygar bir memleket için hiçbir hukuk kuralına ve sosyal anlayışa yakışmıyacak olan bu insanlık-dışı işlemin, Köln Savcılığı ve adli makamlarının işlediği bu büyük hatanın, göz yumdukları işkencelerin bir kurbanı da Seydişehir'li M. Ali Tok. O da, Köln zındanında işkenceden çıldıran veya intihar eden Almanlardan ve Türklerden biri. M. Ali son zamanlarda kendi kendine güler ve duvarlara şarkı söyler olmuş. Gardiyanlar da onun kafasını şarkı söylediği duvarlara vurmuşlar. Anahtarla dişlerini dökmüşler. Öteki tutuklular M. Ali'yi, en son, bir sorguya götürüldüğü gün, bekleme odasında görmüşler. Çok bitkinmiş. Sonra kayıplara karışmış. Bir de duyulmuş ki, beyin kanamasından revirde ölüp gitmiş. Ne otopsi raporu, ne birşey. Dosyasını kapatarak, Almanyada eski devrin mirası olan bu zındancılık ve işkence cinayetini örtbas ettiklerini sanmışlar.

Ama bu dosyalar açılacak, açtırılacak!

Yılmaz Çetiner – **Köln**

DURUM

Yeni yıla ayak bastık. Eski yılın dökümünü yapmak bir gelenek sayılabilir. Bu dökümü, bellibaşlı olayların nitelik ve en belirli çizgileriyle vermek daha yerinde olur. Olayların eleştirilmesi elbet bir sayaçlık olamaz. Olayların gelişmelerini ve bugünkü konkre durumu incelemeye çalışacağız.

Yurdumuzda politik hava, son yıl içinde, biteviye bir gerginlik gelişmesi gösterdi. İlerici, yurtsever güçlerle, gerici, tutucu güçler arasındaki kuvvet dengesi derin zikzaklar çizdi. Birbirine aykırı güçler arasındaki ayrışma, birbirine aykırı iki uçta daha fazla toplulaştı. Bu politik uçlaşmalar, daha fazla belli bir politik temel üzerinde, yeni bir politik oluşma üzerinde gelişmektedir. Bu politik oluşum, ulusal bağımsızlık ilke ve ülkülerinin gittikçe ön plâna geçme çalkantıları içinde gelişiyor. Halkın ekmek, iş, hürriyet savaşımı, köylülüğün ağalıktan kurtulma savaşımı, milletin gericiliğe karşı direnişleri, yabancı egemenliğe, özellikle Amerikan diktasına karşı direnişleriyle daha fazla örüldü. Diyebiliriz ki, ulusal bağımsızlık ülküsü, bu direniş, geçen yılın başta gelen politik olayıdır. Amerikan ağalığına karşı geniş yığınlar arasından gelen bu karşıkoyuş, bütün politik olaylara en belirli biçimde damgasını vurmuştur.

1965 yılı hemen hemen başından sonuna kadar ilericilerle gericilerin çatışmalarıyla, zaman zaman Amerikan emperyalizmine karşı çıkışlarla geçti. Bu çıkışlar ve çatışmalar belli, açık, ulusal istekler üzerinde oldu ve olmaktadır. Örneğin, petrol kaynaklarımızın devletleştirilmesi, yabancı kumpanyalara verilen imtiyazların geri alınması; bağımsız, kişiliği olan bir dış politika yürütülmesi, Atatürkün ulusal bağımsızlık ilkelerinin diriltilmesi gibi... Yurtsever gençlik kolları, işçiler, değişik halk tabakaları, Başkentten ta Anadolu içlerine kadar, anti-emperyalist gösteriler yaptılar: «Amerikalı defol!» «Bağımsız Türkiye!» sözlerini haykırdılar, bunları duvarlara, kaldırım taşlarına yazdılar. Bu olaylar, geçtiğimiz yılın, ulusal bağımsızlık hareketinde yeni bir uyanış yılı olduğunu gösteriyor ve önümüzdeki yılların daha güçlü bağımsızlık savaşımlarına gebe olduğunu müjdeliyor.

Ama bu ulusal bağımsızlık uyanışı, bu hareket, çok çetin koşullar içinde gelişmektedir. Karşılıklı kuvvet dengesi, şimdilik öyle ki, Amerikan ağalığına karşı olan ulusal direniş büyük zikzaklar çiziyor. Halkımızın tepesinde çifte bir ağalık vardır: Amerikan egemenliği, NATO diktası ve bunlara dayanan en gerici sınıfların, kökü dışarda çevrelerin diktatorası. Bu çifte ağalığı bugün memlekette AP ve hükümeti uyguluyor.

Geçtiğimiz 1965 yılının olayları, yalanlanamaz belgelerle, bütün halkımıza, bütün dünyaya bir kere daha gösterdi ki, AP yöneticileri, Anayasa düşmanları, düşükler, doğrudan doğruya yayılıcı Amerikan sömürgecilerine, saldırganlık aracı olan blokların patronlarına, onların parasına, yardımlarına dayanıyorlar. Eğer bugün AP hükümetteyse, bunu en başta Amerikan Büyük Elçisine, Conson'un İnönü hükümetini

devirme plânıyla Ankaraya gönderdiği general Portur'e, Amerikan casusluk servislerine borçludur. AP elebaşıları ve hükümeti, bugün memlekette Amerikan emperyalistlerinin elinde beşinci koldur.

Amerikan hükümeti, doğrudan doğruya ve bu beşinci kol eliyle, yurdumuzun, devletimizin iç işlerine karışıyor. İstemediği hükümeti düşürüyor. İstediği ve en güvendiği adamlarını hükümete getiriyor. İnönü hükümeti, yabancı etkisinden, Amerikanın dümen sularından kurtulmak için, Atatürkün ulusal bağımsızlık ilkelerini diriltmek için, bütün komşularımızla, en başta Sovyetler Birliği ile ilişkilerimizi karşılıklı saygı temeline yeniden oturtmak için, cihanda barış politikasına dönebilmek için bir canlılık gösterir göstermez, Vaşington hükümeti hemen dalına bindi. Milletin gözleri önünde, Koppers–Morison kumpanyasının aylıklı adamını, önce AP'nin başına, sonra hükümete getirdi. Cumhuriyet tarihinde böylesine yüzkızartıcı bir olaya rastlanmamıştır. Demirel hükümeti, ulusal bir hükümet değildir. Bayar-Menderes kliğinin millet haini hükümetinden daha beter Amerikan kuklasıdır. Demirel, Mecliste de, basında da, seçim konuşmalarında da, gayelerinin Amerikayla bir olduğunu, kopmaz halkalarla Amerikan politikasına bağlı olduklarını söyledi, söylüyor. Böylece AP başları, milli politika tanımadıklarını ilân ediyorlar.

Demireller, Amerikan uydusu bir hükümet kurduklarını, Amerikan emperyalistlerinin yararına bir politika güttüklerini davranışlarıyla da her gün ispat ediyorlar. Bunun en taze örneği, yeniden ele aldıkları ve körükledikleri Kıbrıs olaylarıdır. Demirel hükümeti, AP, düşüklerin emperyalistler hesabına Türkiyeyi ters yollara iten millet düşmanı politikalarını albaştan ediyor. İnönü hükümeti, bu çıkmazdan bir kurtulma yolu arıyordu. Yabancı üslerden arınmış, bağımsız, her iki toplumun, Türklerin ve Rumların demokratik haklarını savunan bir düzen, hiçbir devlete bağlı olmayan bir Kıbrıs Cumhuriyeti, Birleşmiş Milletler üyesi bir devlet, elbette Akdenizin doğusunda barış için büyük bir önem taşır. Ama Kıbrıstaki İngiliz üslerinin yanına Amerikalılar da oturmak istiyor. Bu plânlarını adım adım uygulamaktan da geri durmuyorlar. Oysa, Kıbrıstaki yabancı üsler, aynı zamanda Türkiyenin ulusal bağımsızlığına, güvenliğine, özellikle ulusal kurtuluş hareketine karşı bir silâhtır. Amerikalıların bir ayağı Giritte'dir. Atom depoları oradadır. Bir ayağını da Kıbrısa basmak çabasındadır. Üstelik, bütün gövdesiyle, paraşütçü birlikleriyle, atom bombası taşıyan uçaklariyle, topraklarımızda İncirliğe, Çiğliye, Cevizliğe, Sarısekiye, yurdun dört bucağına oturmuştur. AP hükümeti bu Amerikan atom yığınaklarını, saldırganlık üslerini milletin gözünden saklamak istiyor. Ve halka Kıbrısı gösteriyor.

Geçtiğimiz yılın önemli olaylarından biri de genel seçimlerdir. AP, memlekette en gerici sınıfların ve çevrelerin desteğiyle, gene açıktan açığa Amerikan emperyalistlerinin yardımiyle, seçimlerde büyük oy vurgunculuğu yaptı. Amerikan hükümeti, Merkez Bankasında, eli altında tuttuğu Türk paralarından 250 milyon verdi. Mobil Kumpanyası 50 milyon Dolar harcadı. Bu paraların çoğu AP elebaşılarının ceplerine indi. AP yöneticileri halkın kutsal inançlarını da amansızca sömürdüler. Halkın okur-yazar olmamasından yararlandılar. Kasabada, köyde AP-nin en aktif kolları olan ağalar, tefeciler, madrabazlar köylü seçmenleri sıkboğaz ettiler. Sonra köylülerin, orta tabakaların dağınıklığından, örgütsüzlüğünden faydalandılar. Ağanın baskısı, tefecinin dayatmacası, AP başlarının korkutmacası, aldatmacaları, kışkırtmalar seçim sonuçlarında rol oynadı.

Ama burada da bir olay yine ön plâna çıkıyor: Amerikan sömürgecileri seçimlerimize kadar her şeyimize burunlarını sokuyorlar. Bu olay, memlekette gerici çevrelerin, AP'nin yabancı parasına dayanan, zorbalığı, onun üstünlüğünü değil, zayıflığını; ulusallığını değil, hayınlığını gösterir.

Meclis seçimleri, aynı zamanda memlekette ilerici güçlerin, özellikle işçi sınıfının, politik yaşantımızda sürekli ve aktif bir etken olmağa başladığını da ortaya koymuştur. Seçimler, ilerici güçlerle gerici güçlerin çatışma alanı oldu. Cumhuriyet tarihinde ilk defa olarak, genel seçimlere, açık politik programiyle bir İşçi Partisi katıldı. Bu yepyeni partinin 15 milletvekili ile Meclise girmesiyle, 45 yıldır duyulmıyan bir ses Meclis kürsüsünden halka duyuruldu. Anayurt dâvaları, sorunlar, milletin dertleri, istekleri, ümitleri, kaygıları dile getirildi. Ulusal bağımsızlık, başına buyruk Türkiye, yabancı üslerden, Amerikan köleliğinden kurtulmuş Türkiye parolası Meclis kürsüsünden bütün yurda yayıldı. Ve en önemlisi, AP-ye karşı bir direnme cephesi, Meclis içinde ve dışında filiz vermeye başladı. Ulusal, anti-emperyalist tekcephe ülküsü gelişiyor. Bu ülkü, Amerikayla bağlanan gizli ikili anlaşmaların gözden geçirilmesi ve kaldırılması kampanyasıyla bir kat daha kuvvetlenmiştir.

Geçtiğimiz yılın özelliklerinden biri de, sendika ve grev hareketlerinin gelişmesidir. Grevler, bir önceki yıla kıyasla on misli artmıştır. Artık yüzler değil, binler, beşbinler, İzmir dokumacılarının kahramanca yürüttükleri grev gibi grevlere giriyor. İşçi sınıfı bu savaşlarda kurbanlar verdi. Demirellerin ortak hükümeti, Kozlu'da, Çan'da grevcileri kurşunlattı. Grevler, NATO ve Amerikan üslerindeki işçileri de kucaklamaktadır. İşçi sınıfı Amerikan ağalığına karşı gelişen halk hareketinde gereken yerini alıyor.

Artık Amerikan ağalığına karşı, ulusal bağımsızlık hareketine yurtsever bilginlerimiz, avukatlarımız, aydınlarımız ve ilerici gençlik örgütleri de katılıyor. Bunlar ortak bildirilerle halk yığınlarını birlik olmıya çağırıyor. Harbe karşı, faşizm tehlikesine karşı milleti uyarıyor.

AP hükümeti, gelişen bu bağımsızlık hareketini, Amerikan zorbalığına karşı hareketi, ağalık düzenine karşı hareketi önlemek gayretiyle açık faşist diktatoraya doğru gidiyor. Yeniden yasaklar, ilerici yazarlara karşı baskılar, yargılamalar, Ceza Kanunundaki faşist maddeleri (141—142-yi) uygulamalar, valileri, savcıları yerlerinden atmalar, devlet mekanizmasındaki temizlik, «Komünizmle Mücadele Derneği» adı altında AP yönetim kurulunun baskıncı kollar kurması, CHP-ye, İşçi Partisine karşı kışkırtmalar, Seçim Kanununu değiştirmek, ulusal artık sistemini kaldırmak ve Senato seçimlerinde çoğunluk usulüne dönmek için AP-nin Meclise tasarı vermesi gibi olaylar faşist diktatoraya yol açma çabalarıdır.

AP-nin, Demirel hükümetinin Amerikan emperyalistlerine dayanarak faşist diktatoraya gitmesi, bu kökü dışarda hükümetin halktan, halk hareketinden korktuğunu, göründüğü gibi kuvvetli olmadığını gösterir. AP, Demirel hükümeti, halka ekmek, iş, hürriyet, yurda bağımsızlık veremez. Ordumuzu NATO'nun elinden kurtarmaz. Memleketi kalkındıramaz. Vergileri, pahalılığı daha da artıran Demirel hükümeti, Amerikayla gizli pazarlık yapıyor. Topaloğlu ile Amerikan Harp Bakanı, Viyetnama Memetçik gönderme işini konuştular. Amerika, açıktan açığa, Türkiyeden de, Viyetnamda harcamak için kan istiyor.

Memleketin, halkımızın tepesinde korkunç bir tehlike dolaşıyor. Bu tehlikeyi halkımızın, ilerici güçlerin, yurtsever partilerin, örgütlerin elele vermeleri yoluyla yenebiliriz. Bizim şanlı bir kurtulus savaşı geleneğimiz vardır. Geçtiğimiz yılın ilericilik hareketleri, halkımızın savaş geleneklerine bağlılığını gözler önüne seriyor. Halkımız, ulusal bağımsızlık ilekelerine, savaş geleneklerine bağlıdır. Döğüşecek ve üstün gelecektir. Geçen yılın politik bilânçosu, dökümü bunu gösteriyor.

1965 yılı grev hareketlerine toplu bir bakış

1965 yılı, Toplu Sözleşme, Grev ve Lokavt Kanunu'nun ikinci uygulama yılıydı. Bu bakımdan yurtta işçi hareketindeki gelişmeler içinde grev hareketleri önemli bir yer almakta ve bu gelişmeyi birçok yönden yansıtmaktadır. Grevlerde günlük istekler çokluk ağır basmıştır. Fakat işçilerin bu savaşı, grevlerin birçoğunda, işçi-işveren çelişmesinin daha keskinlikle belirmesiyle şiddetlenmiş ve gelişmiştir. Savaşlarda, günlük ekonomik istekler yanında, işçi hak ve hürriyetlerinin korunması istekleri de ağır basmaya, işçi birliği ve dayanışması kendini kuvvetle duyurmaya başlamış; ülke ekonomisi ve politikası ile toplum düzeninin temel sorunları daha keskin çizgileriyle belirtilerek, grev hareketleri bu yönde bir yayılma ve derinleşme göstermiştir.

İstanbulda 32 sendika, ikinci dönem Toplu İş Sözleşmeleri ile ilgili olarak yıl sonunda işverenlere bir çağrı yayınladı. Çağrıda belirtildiği gibi, bu dönemde imzalanacak ve 182.000 işçiyi kapsıyacak Toplu Sözleşmelerin görüşme konuları özellikle ücret arttırımları ve uygulama aksaklıklarının giderilmesi olacaktır. Sendikalar, son yıl içinde genel fiyat artışının % 8-i bulduğuna işaret ederek, istiyecekleri ücret arttırımının % 10–20 arasında değişeceğini belirtmiş ve asgari geçim seviyesinin 650 liraya çıkarılması üzerinde durmuşlardır. Hayat pahalılığının gün geçtikçe artması karşısında, işçilerin Toplu Sözleşmelerle elde ettikleri ücret arttırımlarının değerinin çoktan sıfıra düştüğünü sendika yüneticileri birçok defa belirtmişlerdir. İşverenler, bu bakımdan işçilerin haklı ücret arttırımı isteklerine karşı her yoldan direnme gösterdikten başka, Toplu Sözleşmelerde kabul ettikleri arttırımları ve öteki

işçi isteklerini çok defa yerine getirmemekle durumu bir kat daha ağırlaştırmaktadırlar. Bu ise, ister istemez, işçinin yürüttüğü savaşın şiddetlenmesi sonucunu doğurmaktadır. Nitekim, söz konusu çağrıda belirtildiği gibi, Grev Kanunu'nun yürürlüğe girdiği 24 Temmuz 1963-ten bu yana, yalnız İstanbulda, o yıl içinde 2 grev 1 lokavt; 1964-te 8 grev; 1965-te 57 grev ve 5 lokavt olmuştur. İşverenlerin, haklı işçi isteklerine karşı, Anayasaya da aykırı olan lokavta ve kanunları çiğneyen direnme yollarına gittikçe daha fazla başvurmaları, Toplu Sözleşmeleri açıkça çiğnemeleri, geçen 2,5 yılın öğrettiklerinden de görüleceği gibi, grevlerin sayısını daha da arttıracağından başka, kapsamını ve amaçlarını da genişletecek ve derinleştirecektir. Geçen yılın birkaç grevi bile bu yönü açıkça göstermektedir.

1965 yılının ilk büyük grevlerinden biri, işçilerimizi katı bir gerçekle karşı karşıya getirdi. Bu grev, Ereğli maden işçilerinin kanlı greviydi. Grev, bu kamu işletmesinin, yani bir devlet kuruluşunun, Toplu Sözleşmede yer alan ücret arttırımını uygulamak istememesi yüzünden ve buna karşı Kozlu işçilerinin direnmesiyle başladı. Fakat bir an içinde, haklarını korumakta kararlı olan bütün bölge madencilerinin dayanışması sonucunda geniş bir çevreye yayıldı. İşçilerin bu birlik ve dayanışmasına hükümet silâhlarla cevap verdi. Madencilerin üstüne ordu birlikleri ve jet uçakları gönderildi. Bu savaşta iki madencimiz şehit düştü, birçoğu yaralandı. İşçilerimiz, Anayasa ve kanunlarla güven altına alınmış olan haklarını savunmak için kanlarını akıttıkları bu savaşta ilk defa silâhlı kuvvetlerle karşı karşıya getirildi. Bu karşılaşmada, işçi haklarının ve hürriyetlerinin gerçek düşmanının, silâhlı kuvvetleri işçilerin üzerine sürdüren o zamanki karma hükümetin AP. çoğunluğu ile onun önderi olduğu apaçık görüldü. Ürgüplü'nün, «Demedim mi ben, Süleyman bey, jetleri göndermek doğru olmaz diye . . .» sözleri, bu gerçeği, zamanın Başbakanının ağzından da doğruladı. Bu baskı ve kanlı ezgi, bütün bölgede ve yurt ölçüsünde işçilerin birliğini ve dayanışmasını bir kat daha kuvvetlendirdi. Onbinlerce maden işçisinin «Hükümet çekilsin!» isteği, işçi isteklerinin en başına geçti. Böylece Kozlu kanlı grevi, işçilerimizin savaşında önemli bir gelişmeye yol açtı ve ülkenin geleceği bakımından işçilerin savaşındaki sorunlara birçok yönden ışık tuttu, politik sorunları yüzeye çıkardı.

Ereğli grevi ve ondan sonra gelen birçok grev, «işveren» kavramının kapsamını ve bu kavramın dayandığı temeli işçilerimize daha açıklıkla göstermiştir. Ereğli'den sonra, Çanakkale'de devletin de katıldığı bir özel sektör kuruluşu olan Çan-Seramik fabrikası grevinde işçilerimize karşı hükümetin emriyle gene askeri kuvvet gönderildi. Ereğli Kömür İşletmeleri gibi bir devlet kuruluşunda, Anayasa ve kanunlarla güven altına alınmış işçi haklarının korunmasiyle ilk başta görevli olan devlet gücü, hükümetin elinde işçiye karşı kanlı bir âlet olarak kullanılmıştı. Fakat Çan grevinde işçiler, AP çoğunluk hükümetinin oyununa, aralarındaki dayanışma ve kararlılıkla cevap verdiler. Karşılarında silâhlı kuvvetlerin değil, fakat hükümette yer alan ve temsil edilen işçi hakları düşmanlarının, bir avuç mutlu azınlığın bulunduğunu, üzerlerine gönderilen askerlerle elele verip dayanışmalarını belirterek büyük bir olgunlukla kamu oyuna gösterdiler ve savaşlarını bu bakımdan en büyük başarıya ulaştırdılar.

AP-nin çoğunlukta olduğu karma hükümet ve ondan sonraki AP hükümeti zamanındaki grevler, bu çatışma ve çelişmelere iyice açıklık kazandırdı. Belediye kuruluşlarından devlet kuruluşlarına, özel sektör işletmelerinden yabancı sermayenin ele

geçirdiği işletmelere kadar her yerde, işçi hakları, çoğunluk çıkarları, yani halk ve yurt çıkarlariyle, bunun karşısındaki özel sektör çıkarları, yerli-yabancı sermaye çıkarları, yani bir avuç sömürücünün çıkarları daha şiddetle çatışmaya başladı. Bu çatışmalarda, ülkenin ekonomisine ve politikasına hâkim olan sömürücü azınlık, grevlerin büyüklüğüne ve küçüklüğüne göre, dayanışmanın kuvvetine ve birliğin gücüne göre, grevlerdeki isteklere göre, çeşitli baskı yollarına başvurdu, taktiğini değiştirdi ve geliştirdi. Yedi aydır süren ve şimdiye kadarki en uzun grev olan İstanbul İstinye Tekstil grevinde, ya da Konya Mezbaha işçileri grevinde, veya üç bankanın sahip olduğu Kütahya–Simav Kurşun Madeni grevinde, yahut da Malatya Temizlik işçileri grevinde, arabuluculuk oyunlariyle, «işçi hakları korunacak» gibi kuru vaatlerle, yani oyalama ve avutma yöntemleriyle hükümet açıkça sömürücü sermaye azınlığının çıkarlarını işçi haklarına karşı savundu. Bir Mersin Çukobirlik grevinde, bir Derince Kimya Sanayii grevinde, hükümet, özel sektörün çıkarlarını savunmak için, daha birçok grevde de yaptığı gibi, işçilerin üzerine polisi sürerek kaba kuvvetle baskı yolunu kullandı. Ankara Tiyatro Sanatçılarının grevinde daha ince yöntemlere başvuran hükümet, kanunları âlet ederek, Yargıtay kararlarını bile tanımadı; devlet kuruluşunu sanatçıların karşısına çıkardı ve sanatçıların grev hakkını-işçi olmadıkları iddiasiyle-ellerinden alma yolunu tuttu; bu devlet kuruluşunun yöneticilerinin işten atma, cezalama, maaş kesme gibi en bayağı baskı yollarına başvurmalarına yardımcı oldu. İzmitte Amerikan sermayesinin hâkim olduğu Good-Year Lâstik fabrikası grevinde, ya da Batı Alman sermayesinin ağır bastığı Sümerbank-Mannesmann Boru fabrikası grevinde de, hükümet, yabancı-yerli sermaye ortaklığının çıkarlarını korumak için, işçilere karşı, işçi hak ve hürriyetlerine karşı polis kuvvetleriyle baskı yollarını kullanmaktan geri durmadı.

Hükümetin işçilere, işçi savaşlarına karşı bu çeşitli baskı ve soysuzlaştırma denemeleri, işçilerin, yürüttükleri savaşta yerli sermaye-yabancı sermaye-hükümet ortaklığına karşı birlik ve dayanışmalarını kuvvetlendirerek, günlük isteklerinden ayrılamıyan yurt sorunlarını ele almaları, yani karşılaştıkları sorunların çözümlerini bu temelde arama ve göstermeleri zorunluğunu doğurdu. Liman işçilerinin İstanbul ve Trabzon grevinde, Denizcilik Bankası gibi bir kamu kuruluşunu, yabancı sömürücülerin ve en başta Amerikan emperyalistlerinin çıkarına peşkeş çektiren hükümetin oyunları bir kere daha ortaya çıktı. Bu kamu kuruluşunun da, yanlız işçilerin değil, aynı zamanda devletin, ülkenin zararına yabancı ve yerli sermaye sömürücülerine nasıl feda edildiği kamu oyuna gösterilirken, hükümet İzmirde grevi ertelemekle bunu bir kat daha doğrulamış oldu. Daha sonraki bir grev, yani TÜNATOS sendikasının grev kararı ise, bu gelişmelerde çok önemli bir adım oldu. NATO çerçevesinde gösterilen birçok Amerikan askeri işyerinde, hava ve radar üslerinde, işçilerimizin haklarını yiyenlerin doğrudan doğruya Amerikan sömürücüleri olduğu ve Amerikan emperyalistlerinin bunu ikili anlaşmalar yoluyla yaptıkları sendika tarafından kamu oyuna açıklanıp ispat edildi. AP hükümeti bu grevi derhal ertelemekle, doğrudan doğruya işçilerimizin çıkarlarına karşı, yurt çıkarlarına karşı, yabancı sömürücüleri, emperyalistleri savunduğunu gene ortaya koydu.

Sadece bu birkaç grev bile, 1965 yılının yüzeye çıkardığı şu önemli gerçeği yeteri kadar aydınlatmaktadır: İşçi sorunlarının ve bunların sıkı sıkıya bağlı olduğu yurt sorunlarının çözümü, iktidardaki AP hükümetinin yurt ve halk çıkarlarına aykırı

siyasetinin değiştirilmesinde yatmaktadır. Bu siyasetin halk yararına değiştirilmesi, halk ve yurt çıkarlarını koruyacak bir politikaya dönülmesi için, işçilerimizin de birlik ve dayanışmalarını kuvvetlendirmeleri ve bütün ilerici, demokratik güçlerle elele vererek birlikte savaşmaları kaçınılmaz bir zorunluktur. Bu birlik ve dayanışma ne kadar güçlenirse, bu savaştaki başarılar da o kadar yakınlaşır.

Yaşar Üstel

BATI ALMANYADAKİ İŞÇİLERİMİZİN BAŞLICA MESELELERİ

Dışarıya işçi akınının önemli sebepleri:

Türkiyeden Batı memleketlerine, özellikle Batı Almanyaya işçi akını artan bir tempo ile devam ediyor. Batı Almanyada bugün 130 bin işçi çalışıyor. Dışarıya çıkmak için 250 bin işçi sıra bekliyor. 500 bin kadar işçi de kayıt için sırada. Dışarıya akan veya gitmek istiyen işçilerin önemli bir kısmı uzman, usta işçidir.

Bu durum, sanayileşmek ve kalkınmak gibi önemli bir dâvası ve bunun için de hâlâ uygulanmakta olan resmi bir kalkınma plânı bulunan Türkiyenin, bu kalkınmayı sağlıyacak kuvvet yönünden devamlı kan kaybına uğradığını gösteriyor.

Türkiyeden dışarıya işçi akınının sebeplerini şöyle özetliyebiliriz: Amerikan emperyalistlerinin, derebeyi ve kompradorların memleketin hızla sanayileşmesine, toprak reformuna engel olmaları. Bu yüzden, Türkiyenin artan nüfusunu besleyemez hale gelmesi. Burjuvazinin, işçi sınıfının savaşının ve demokrasi düzeninin gelişmesine, onu dışarıya sürmekle, engel olmaya çalışması . . .

İşçinin yığınla dış memleketlere sürülmesi sınıf savaşının hızlanmasını önliyebilir mi? Daha sonra sınıf savaşı hızını çok daha fazla arttırmak şartiyle, geçici bir zaman için, evet. Batı Almanya gibi gelişmiş kapitalist bir memleketin, konjonktürün yükseldiği devirlerde, belirli ölçüde yabancı işgücünü «emmesi» mümkündür. Fakat konjonktürün duraklamasının ve gerilemeye başlamasının, yani kapitalist ekonomisindeki buhranların ilk kurbanları, yabancı işçiler ve bu arada Türk işçileri olacaktır. Batı Almanyada ekonomik buhranın ilk belirtileri ile yüzbinlerce işçimiz memlekete dönmek zorunda kalacaktır.

Bu işçiler daha yüksek bir hayat standardına alışmış, daha da şuurlanmışlardır. Böyle bir geri tepme, şüphe yok ki, Türkiyede çok derin, politik, ekonomik ve sosyal meseleler yaratacaktır. İşçi sınıfının bu meselelere ne yönde bir çözüm bulabileceği ise, şimdiden üzerine eğilmeyi gerektiren çok önemli, fakat ayrı bir konudur.

Batı Almanyadaki işçilerimizin başlıca meseleleri:

Batı Almanya ile Türkiye arasında imzalanmış olan çalışma anlaşmasına göre, bu ülkede çalışan Türk işçisi yerli işçinin bütün haklarına sahiptir. Fakat anlaşmanın bu hükmü bu güne kadar ölü olarak kalmıştır. Ne Batı Almanya hükümeti, ne Batı Alman patronları bu hükmü uygulamış, ne de Türk hükümeti bu maddenin uygulanmasını sağlamak için çaba göstermiştir.

Batı Almanyada işçilerimiz kendi öz teşkilâtlarını kurma, politik, ekonomik ve sosyal savaşlarını yürütme hakkını kullanamıyorlar. Batı Alman hükümeti, Türkiye ile imzaladığı anlaşmayı çiğniyerek, patronların ve polisin Türk işçisinin teşkilâtlanma hakkını baltalamasına yardımcı oluyor. Türk hükümeti de, Bon Büyük Elçiliği, Konsolosluklar, gizli-açık polis ajanları vasıtasiyle bu anlaşmanın çiğnenmesine, işçilerimizin teşkilâtlanma, haklarını koruma ve elde etme savaşını bağımsız bir teşkilâtla yürütmelerine engel olan Batı Alman hükümet ve patronlarına yardım ediyor. Türk resmi makamları, işçilerimizin kendi öz bağımsız teşkilâtlarını kurarak haklarını arama imkânlarını engellerken, işçilerimizi bir yandan da Batı Alman patronlarının ve resmi makamlarının kurdurduğu derneklere çekme yönünde büyük bir çaba göstermektedir. Bu, işçiyi şaşırtmak, onun savaşını körletmek, hakkını aramaktan alıkoymak ve onu teşkilâtlanma gibi demokratik bir haktan yoksun etmektir.

Batı Alman kapitalistleri işçilerimizin kendi menfaatlerini korumak üzere teşkilâtlanmalarını önlemekle, Türkiye-Batı Almanya çalışma anlaşmasının eşitlik hükmünü başka alanlarda da çiğneyebiliyorlar. İşçinin teşkilâtlı mücadele imkânlarının kısıtlandığı yerlerde hukuki garantiler ve anlaşma hükümleri kolayca çiğnenebiliyor, bazan da tamamen ortadan kaldırılıyor.

Alman sendikaları, kendilerini savundukları veya teşkilâtlı ve dayanışma halinde oldukları yerlerde bu baskıdan kurtulup patron ve polisi geriletebiliyor, hiç olmazsa haklarından bir kısmını elde edebiliyorlar. Bu bakımdan, işçilerimizin Batı Almanyada teşkilâtlanması ve Batı Alman sendikaları ile münasebeti ilk plânda gelen önemli bir meseledir.

Türk işçileri ve Batı Alman sendikaları:

İşçilerimizin Batı Alman sendikalarında teşkilâtlanmaları, Batı Alman işçi sınıfının savaşlarına aktif olarak katılmaları ve onunla savaş birliği yapmaları, Alman tekellerine karşı işçi sınıfının savaş birliğini sağlamak ve kendi savaşlarını başarı ile sonuçlandırmak bakımlarından çok önemlidir. Alman kapitalistleri işçi sınıfının bir-

liğini ve dayanışmasını parçalamak için sık sık yabancı işçileri, bu arada Türk işçilerini, Alman işçisine karşı çıkarmaktadırlar. Bunun örneğini 1964 yılının Mayıs–Haziran aylarında Köln'deki Taunus (Ford) fabrikasındaki genel grev teşebbüsünde gördük. Taunus Alman–Amerikan otomobil tekelinin temsilcileri, firmada çalışan beş bin kadar Türk işçisini Batı Alman işçisine karşı kullanmaya kalkıştılar. Türk işçileri Alman işçilerine kıyasla daha ağır şartlar altında çalıştıkları halde, tekel temsilcileri, işçilerimizin başsız ve dağınık olmalarından faydalanarak, onları Alman işçilerine ve sendikalarına karşı kullanma işinde bir hayli başarı gösterebildiler. Batı Alman tekelleri yabancı işçileri Batı Alman işçilerine karşı çıkarmakla, hem yabancıları, hem de Batı Alman işçilerini daha kolay sömürüyorlar. Buna engel olmanın çaresi, Türk işçilerinin Batı Alman sendikalarında teşkilâtlanmalarını sağlamaktır.

Bazı Batı Alman sendikacılarının yabancı işçilere, geçici, hattâ kapkaç işçi gözü ile bakmaları ve onların sendikalarda teşkilâtlanmalarına önem vermemeleri, sendikalarda böyle bir görüşün hâkim olması, bu örgütlerde yabancı işçilerin kendilerine hâs dertleriyle uğraşacak büroların açılmasını önlemiştir. Bu ilgisizlik işçilerimizin Batı Alman sendikalarından uzak kalmasına sebep olmuştur. Zira işçilerimizin Batı Almanyada yerli işçilerle ortak problemleri olduğu gibi, kendi özel durumlariyle ilgili bir sürü meseleleri vardır. Bunları özet olarak şöyle sıralıyabiliriz: Patronları, Türkiyede imzalanmış iş mukavelelerine riayet ettirmek. Türk-Batı Alman çalışma anlaşmasını uygulamak. Fazla mesai ücretlerini zamlı tarife üzerinden ödetmek (fazla mesai, bayram, Cumartesi-Pazar günlerine ait çalışma ücretlerini normal tarife üzerinden ödendiği sık sık görülür). Sosyal sigortalardan istifade edebilmek için gereken evrakı tedarik ve tanzim etmek. Mesleklerinden başka işlerde çalıştırılmamak. Yolluklarını tam olarak almak. Vergi hesaplarında aldatılmamak. Kilise vergisi gibi haraçlardan kurtulmak. Ailelerini yanlarına almak. İnsan gibi yaşanacak meskenlerde oturmak...

Batı Almanyadaki işçilerimizin karşılaştıkları meseleler aşağı yukarı bunlardır. Ve dediğimiz gibi, Batı Alman sendikaları bunların çözümü ile uğraşmamaktadır. Bundan ötürü de, işçilerimizi saflarına geniş ölçüde çekememektedir. Alman sendikalarında yerli ve yabancı işçiler arasında savaş birliğinin kurulması uğrunda ta baştanberi büyük gayretler gösteren samimi sendikacılar da çoktur. Fakat bunların gayreti işçilerimizi yığınla sendika saflarına çekmeye yetmiyor. Şunu da kaydetmek gerek ki, Essen, Köln, Duisburg gibi bölgelerde olduğu gibi, kendi savaşlarında sendikaların belirli yardımlarını gören işçilerimiz, Batı Alman sendikalarına girmeye başlamışlardır. Bunun henüz bir yığın hareketi olduğu söylenemez. Bu durum Batı Almanyadaki işçilerimizin teşkilâtlanma meselesinin çözümlenmediğini gösteriyor.

Bazı Türk sendikacıları, Türk işçilerinin teşkilâtlanma meselesinin, bağımsız ve yalnız işçi dâvalarının çözümünü hedef edinen merkezi bir işçi derneğinin kurulmasiyle çözümlenebileceği kanısını savunmaktadırlar. Bu şekilde kurulacak bağımsız ve merkezi bir işçi derneği sendikalarla yakın bir işbirliği kurabileceği gibi, bir yandan da işçilerimizin kendilerine hâs özel meseleleri ile uğraşabilecektir. Bu yönde çalışan bir dernek, ancak Batı Almanyadaki işçilerimize teşkilâtlanmanın faydalarını belirli bir şekilde gösterebilecek ve işçilerimiz arasında teşkilâtlı savaş geleneğini kuvvetlendirebilecektir.

Batı Alman işçisine verilen haklardan (grev hakkı, eşit gündelik, eşit sağlık yardımı ve sosyal haklar) eşitlikle faydalanmak, kendi mesleğinden başka işde çalışmamak, kanunsuz ve haksız hudutdışı edilmelerin önlenmesi, polis baskısından kurtulmak, tercüman meselesinin çözümü, Batı Almanyada çalışan işçilerimizin ayrı ayrı birer dert olan önemli meseleleridir.

A. Saydan

ÖZGURLUKLERİMİZ TEHLİKEDEDİR

Demirel, seçim kampanyası sırasında, iktidara geldiği zaman sol akımları ezeceğini söylemişti. AP iktidarı, kurulduğundan beri, bu «sol hareketi ezmek» şiarını değişmez bir siyasi hat olarak tekrarlıyor. Daha geçenlerde, Başbakan Demirel, AP Meclis ve Senato grupları ortak toplantısında bu sözleri bir daha tekrarladı. Demirel ve arkadaşlarına kalırsa, sol akımları ezmek için her türlü kanuni ve idari tedbirler alınmıştır. Ve daha da alınıyor.

Tabii, iktidarın fikir özgürlüğüne karşı bu şekilde yumruk sallaması devlet organlarında da etkisini gösteriyor. Varan bir: Gazeteci ve eski sendikacı Atillâ Bartınlıoğlu «Gündem» Dergisinde Babeuf'ün «Devrim yazıları» kitabından «Oyalayıcılara karşı» başlıklı makaleyi yayınladı diye, Ankara Birinci Ağırceza Mahkemesi tarafından Türk Ceza Kanununun 142 ci maddesine göre, 7,5 yıl ağır hapse, 2,5 yıl da sürgüne mahkûm edildi.

Kimmiş bu Babeuf? Yirminci yüzyılın ikinci yarısında, 27 Mayıs sonrası Türkiyesinde, fikir özgürlüğünü garanti altına alan Anayasanın hüküm sürdüğü bir devirde yazısını tercüme edip yayınlıyanı on yıl hapis ve sürgüne mahkûm ettirecek derecede tehlikeli bir âdemoğlu mu? Babeuf Fransız Büyük Devrimine karışmış ve 18 ci asır sonralarına doğru ölmüş bir düşünürdür. Bu düşünürün kitapları ve yazılarını dünyanın her tarafında, Fransada, Amerikada, Ingilterede, Batı Almanyada, Sovyetler Birliğinde ve öteki sosyalist memleketlerde, gar kitapevlerinde bile, kolayca bulmak ve satınalmak mümkündür. Kendisi ve eserleri Jan Jak Ruso, Volter, Didero ve eserleri gibi insanlığın malı olmuşlardır. Hattâ bütün dünya okullarında, tarih derslerinde Babeuf'ün fikirleri öğrencilere rahatça öğretilir. İşte Atillâ Bartınlıoğlu «Gündem» Dergisinde bundan 170 yıl evvel ölmüş ve insanlığın malı olmuş böyle bir

yazarın bir makalesini yayınladığından, 27 Mayıs sonrası Türkiyesinde on yıl ağır hapis ve sürgün cezasına mahkûm oluyor! Babeuf dâvası bununla başlamadı ve bitmiyor. Aralarında Türk Edebiyatçılar Derneği idarecilerinin de bulunduğu bir grup yazar ve düşünür daha Babeuf'ün başka yazılarını tercüme edip yayınladıklarından ötürü yargılanmaktadırlar. Belki onlar da ağır cezalara çarptırılacaklar.

Aydınlarımızın Babeuf'ü yayınladıklarından ötürü mahkemeye verilmeleri, dünya ölçüsünde bir hayret, bir hiddet uyandırmıştır. Japonyadan, İsviçreden, Batı Almanya, İngiltere, Fransadan üniversite profesörleri, olayı protesto eden bildiriler yayınlamışlardır. Bu profesörler, Babeuf olayından ötürü Türkiyede fikir hürriyetinin ve demokratik hakların çiğnendiğini bütün dünyaya ilân etmişlerdir. Pariste yayınlanan muhafazakâr «Le Monde» gazetesi, Babeuf'ü dilimize çevirenlerin mahkemeye verilmesine karşı yazı ve haberler yayınladığı gibi, dünya ölçüsündeki protesto hareketlerini de sütunlarına alıyor. Batı Almanyada yayınlanan «Frankfurter Rundschau» gazetesi de, Babeuf'ü tercüme edenlerin Türkiyede ağır cezalar tehdidi altında yargılanmalarını yeren bir yazı yayınlamıştır.

Atillâ Bartınlıoğlu'nun mahkûm edilmesinin, memleketimize karşı dünya ölçüsünde bir propaganda dalgasının kabarmasına sebep olacağı şüphesizdir. Memlekette solu ezmeye, faşist İtalyadan alınmış 141 ve 142-ci maddeleri uygulamaya kalkışanların, fikir özgürlüğünü çiğniyenlerin, memlekete karşı çalıştıklarına sadece bu olay bile şüphe bırakmıyor.

Atillâ Bartınlıoğlu'nun Babeuf tercümesinden ötürü ağır bir şekilde cezalandırılması tehlike çanı sayılmalıdır. Bu olay, Demirelcilerin yürürlükteki bütün faşist ve Anayasaya aykırı hükümleri harekete geçirerek «solu ezme» baskılarının ilk uygulanmasıdır. Demirel hükümeti, 141 ve 142-ci maddeler gibi Anayasaya aykırı hükümleri sol fikre, yani demokratik düşünceye karşı harekete geçirmiş, onları ezmeye başlamıştır bile.

Oysa sol düşünce fikir özgürlüğü demektir. Halkçı reformlar isteği ve en başta toprak reformu demektir. Sosyal adalet demektir. Tek sözle, Anayasanın ta kendisi demektir. Çünkü Anayasa fikir özgürlüğünü garanti altına almıştır. Çünkü Anayasa, sosyal adaleti, toprak reformunu ve öteki demokratik reformları emretmektedir. Bizzat Anayasanın kendisi solcudur. Demirel ve arkadaşları, bundan ötürü, bile bile Anayasayı çiğnemeye kalkışmışlardır. Bartınlıoğlu'nun mahkûmiyeti bu hareketin bir başlangıcıdır.

Demirelcilerin bu yolda daha ileri gitmelerini engellemek gerekiyor. Hükümetin, özgürlüklerimize uzanan elini geriletmek ve onu Anayasa hükümlerine bağlı kalmaya zorlamak gerekiyor. Bunu elele başarabiliriz. Çünkü özgürlük hepimizin ortak malı olan bir kıymettir. Onu çiğnemeye başlıyan bir iktidarın nerede duracağını kimse kestiremez.

Usküdarlı

BASINDAN YAPRAKLAR

Son zamanlarda, Amerikalıların saldırgan Viyetnam Harbine karşı protesto hareketleri ve Amerikalılarla imzalanan ikili anlaşmaların yeniden gözden geçirilmesi ve bu anlaşmaların kaldırılması istekleri yurdumuzda da günün başlıca konuları arasına girdi. Basında bu konularla ilgili olan yazılardan birkaçını tanıtalım:

«Ankara Üniversitelerinden profesörler, doçentler, asistanlar ortak bir bildiri yayınlayarak, ötedenberi güdülegelmekte olan dış politikadan ötürü hükümeti uyarmaya çalıştılar. Sayın öğretim üyelerine göre, Türkiye Cumhuriyeti Atatürk ilkelerinin gerektirdiği bağımsız bir dış politikaya uzun yıllardır bir türlü sahip çıkamamış, bu yüzden de zamanla Batı blokunun bir uydusu haline düşmüştür. İkinci Dünya Savaşından sonra bağımsızlıkları için çarpışan ve birer birer özgürlüğe kavuşan yeni devletler, hükümetlerimizin ısrarlı kayıtsızlığı yüzünden yavaş yavaş bizden soğumuşlardır. Bizim ödevimiz bu ulusların karşısına geçmek olmamalıydı. Tam tersine, onların yanında yer almalı, onları desteklemeliydik.

Bildiri, Viyetnamdaki davranışlarından ötürü Amerikayı sert bir dille eleştirmektedir. Batı demokrasilerinde sık sık benzerine raslanan bu davranış bizde ilk kez görülmektedir. Üniversite de memleket fikriyatının yoğrulacağı, insanlığı ilgilendiren büyük sorulara çözüm aranacağı yerdir. Bu görevler de ancak sınırsız bir düşünce özgürlüğü içinde başarılabilir.

Sayın öğretim üyelerinin ortak bildirisini okurken, ileriye doğru birhayli yol aldığımızı düşünüyor, bundan ötürü yarına umutla bakıyorum.»

(Cumhuriyet, **N. Nadi***)*

•

«. . . Bugün Viyetnamda hüküm süren büyük ıstırap dünya kamu oyunun biricik konusu haline gelmiştir. Yabancı istilâ ordularını vatandan kovmak için dövüşmek vatanseverlerin görevidir. Biz de Milli Kurtuluş Savaşımızı böyle yaptık.

Türkiyenin çağımız dünyasındaki yerini iyice tesbit etmek gerekiyorsa, elbet bu yer emperyalistlerin bloku içinde değildir. Türkiye varlığını bir milli kurtuluş savaşına borçludur.

Ankara Üniversitesinin bildirisi Atatürk Türkiyesinin bağımsız ve haysiyetli bilim adamının sesidir. Bu bildiriyi bir çağrı sayıp, yükselecek sesleri bekliyoruz. Türkiye peyklik politikası zilletinden kurtulmalıdır.»

(Cumhuriyet, **I. Selçuk***)*

•

«. . . Duymak hoşumuza gitse de gitmese de gerçek şudur: 29 Kasım 1950 günü Kuzey Kore topraklarında Mançurya sınırına doğru ilerlemekte olan Türk Tugayı — gerek kendi komutanlarının, gerekse onların üstündeki yabancı komutanların hataları yüzünden — düpedüz pusuya düşürülmüş ve ağır kayıplara uğramıştır. Bu

olayı bir zafer diye kutlamak kendi kendimizi aldatmanın çok tehlikeli bir örneğidir. Tehlikelidir, çünkü sorumluluğun araştırılmasını önlemekte ve yanlışların tekrarlanması ihtimalini içinde saklamaktadır. Şehitlerimizin hâtırasına saygı göstermenin en doğru yolu da, o ihtimali giderecek tarzda gerçekleri söylemektir. Knuri olayına yol açan asıl hata bir ters tutumdu: O günkü hükümetin tutumu...

Aradan geçen yıllar boyunca, «ne bahasına olursa olsun Batıya yaranmak» politikamızın bilânçosunu çıkarmak imkânını bulduk. Bütün milletlerarası çatışmalarda sömürgecilerin emrinde görünüyoruz. Haysiyetimizi bilmeli, Batının dümen suyundan çıkmalıyız.

Üniversite üyelerinin yıyınladıkları bildirilerde açıklanan tutumu bütün Türk aydınları desteklemektedirler. Henüz iş işten geçmiş değildir, ama geçmek üzeredir.»

(*Milliyet*, **R. Erduran**)

«...Türkiye her türlü çıkarcı yalan ve dolanlar önünde ellerini oğuşturan, boynu bükük bir sinamekiler ülkesi değildir. Türkiyede de gerçekleri görenler ve gördükleri gerçekleri haykıranlar vardır.

Türkiyenin gerçek seviyesini politikacılardan çok bu aydınlar temsil etmektedir. Türkiyenin kurtuluşu ve çıkarları bu bildiride çizilmekte olan yöndedir. Politikacılara, yanlış yolda olduklarını iyice anlatıncaya kadar, aydınların ve bütün yurtsever vatandaşların Üniversite çevrelerinden gelen tepkilere katılmaları milli bir borç olmaktadır. Biz Türkler ne emperyalistlerin, ne de emperyalist maşalarının kuklası değiliz. Bunu ispat etmeliyiz. Devlet ve millet olarak varlığımız ve haysiyetimiz buna bağlıdır.»

(*Akşam*, **Ç. Altan**)

«İkili anlaşmalar meselesi Türkiyedeki Amerikan üsleri dolayısiyle günün konusu haline gelmiştir. Türkiyede iki cins üs vardır. Bunlar Nato üsleri ile Amerikan üsleridir. Nato üsleri Nato Başkumandanlığına bağlıdır. Amerikan üslerinin durumu tamamen farklıdır. Bütün sorumluluk ve yetkisi Tuslog kumandanlığına aittir. Bir ikili anlaşma ile kurulan bu kumandanlık Pentagona bağlıdır ve Nato ile hiçbir ilgisi yoktur. İncirlik, Çiğli, Karamürsel, Yalova, Diyarbakır, Sinop ve benzerleri Tuslog'a bağlı Amerikan üsleridir. Bu Amerikan üslerine Türk personeli giremez. Üslerin hiçbir faaliyeti kontrol edilemez. Üslerde modern araçlarla toplanan bilgiler Tuslog kanaliyle Pentagona gönderilir. U-2 casus uçaklarının varlığı bile, bu uçaklar üslere geldikten 4 ay sonra Türk makamlarına duyurulmuştur.

Türkiyedeki Amerikan üsleri meselesi «üs bizimdir, değildir» gibi günlük tartışmaların çok ötesinde, Türkiye için büyük tehlikeler ortaya çıkarmaktadır. Amerikan üsleri Türkiyeyi hiç beklemediği bir anda yokolma tehlikesiyle karşı karşıya bırakmıştır. Amerikanın Lübnana asker yollarken İncirlik üssünü kullanması, Sovyetler Birliğinde düşürülen U-2 casus uçağını da buradan uçurması ve komşularımızla aramızı açması gibi... 1962 yılı Ekiminde Amerikanın giriştiği Küba ablukası

dolayısiyle dünya bir atom harbinin eşiğini aşmak üzereydi. Bizim mışıl mışıl uyuduğumuz o günlerde, bereket versin, bu buhran harpsiz geçiştirildi.

Bütün bunlar, Menderes döneminde nasıl büyük bir sorumsuzlukla Türkiyemizin bir Amerikan çiftliği haline geldiğini göstermektedir. Ancak nasıl bir tehlikeli çıkmaza sürüklendiğimizi yeni yeni anlamaktayız.

Milli bir dış politika, milli bir ordu, Türk milliyetçilerinin baş amacı olmalı, ve askeri, iktisadi, siyasi bütün bağımlılık ilişkilerinden kurtulmamız için milliyetçiler vargüçleriyle mücadele etmelidirler.»

(26 Kasım 1965. YÖN.)

Siyasi mizah:

Yılbaşı ciddi şakaları

1965 yılında göze çarpanlar

Yılın canavarı, Conson. Yılın demir kazığı, Demirelli tek kazık iktidarı. Yılın favorisi, Kır Beygir. Yılın erkek güzeli, Berbat Sülman. Yılın vurgunu, demir. Yılın soygunu, tütün. Yılın ihtikâr furyası, gecekondu. Yılın kahramanı, Hamido. Yılın cinayeti, Kozlu. Yılın hastalığı, kızamık. Yılın nüktesi, «pahalılık refah alâmetidir». Yılın piyesi, Eşeğin Gölgesi. Yılın mahkûmu, Babeuf. Yılın eşkiyası, «Komünizmle Mücadele Derneği». Yılın ifşaatı, 35 milyon metrekare üs. Yılın çatlağı, Nato. Yılın fiyaskosu, uyduluk politikası. Yılın pazarlığı, Viyetnama asker. Yılın trafik yönü, Milli Demokratik Tekcephe. Yılın parolası, Gohom!

Anket

«1966 size ne getirsin?» sorusuna cavaplar:

Çocuk — Almanya'dan babamı. Çalışma Bakanı — Almanya'dan daha çok döviz. Işçi — Lokavtsız, ertelemesiz grev. Topraksız köylü — Toprak reformu. Büyük tüccar — Kota. Mütaahhit — Kredi. Üretici — Himaye. Demirel — Daha çok yabancı sermaye. Maliye Bakanı — Bütçe açığını yamamak için iğne-iplik. Dar gelirli — Vergi adaleti, bonolardan kurtuluş. Sağduyu — Viyetnamda barış, ve Kıbrısta bağımsız, yabancı üslerden arınmış ülkenin kardeşlik ferderasyonuna doğru barışçı bir çözüm şekli!

Ve yılın ufacık ufacık kocamaaaan iki fıkrası

Cılık: Bütçe Komisyonu'ndaki görüşmeler sırasında ortaya bir de «Süleymancılık» atılmış.

Zaten daha başta bu Süleymanın sonunda cılık çakacağı belliydi!

•

Dinle ney'den: Konya'da, Demirel'e «şah neyi» denilen bir ney hediye etmişler. Hazret ney çalmasını bilir mi ki?

Valla, o ne çalmasını bilmez ki ney çalamasın!

•

Kapalı kulaklara açık mektup

Birleşmiş Emerikenyanın Reisicumhur Başkanı Consona!

Mister, Müsü ve Eksilens! Zatınızın bundan bir yıl mukeddem, Ceneral İsmet hükümatına yazdığınız ve de mümzisi olduğunuz mektubun vasfı evsafını bi nitelemek içün, köyümüzün DDT-Deyusları Dehleme Dakımı umumi genel kurul heyeti tarafından icabı düşünüldü:

Evvelâ, mektubun kokusunun ne olduğu anlaşılmak üzere, en ince kokuları da alan gayetle hassas burunlu kanalizasyon mütehassısı uzmanları merkez tabakanesinde toplandılar. Mektubun yanını yönünü, ucunu dibini birer birer kokladılar. Anhası minhası, verdikleri laporda, bu başından kokmuş, kokusu kuyruğuna da varmış bir kokudur ki kokulara benzemez, tekmil kanalizasyon ve de tabakane kokuları bunun yanında lâvanta gibi kalır kanaatine varmışlardır.

Saniyen, bu mektup, tekmil küfürbazlardan, argoculardan ve kalaycılardan kurulu bilirkişi mütehassıs uzman heyetine de tetkik ettirilmiş olup, varılan neticenin sonu odur ki: Bu mektubun lisaniyatı beniadem lisanına benzemez. Ne Emerikencedir, ne Türkçe. Bu olsa olsa Teksas tecvidi ve gangister şivesiyle karışık bi külhanbeycedir!

Ve salisen, bu mektup atılır mı tutulur mu, yinir mi yutulur mu meselesi üzerinde tartışmalar gayetle uzadığından, işi kumprimi yolundan çözmek içün, hususiyle özel surette dokuz gün aç bırakılaraktan geçim indiriminin de altına indirilmiş bir köpeğin önüne, bu zatınızın mektubu bırakılmış, bir kangal da içinde cümle mahlûkatın eti ve de türlü çeşit fışkı bulunan İzmir sucuğu atılmıştır. Ve ne hikmettir ki, köpek bu mektubu yimemiş, fakat zatınızın ağzına lâyık o nefis sucuğu kemali iştiha ile taam eylemiştir.

Keyfiyetin durumunu, yüce katınıza ve de Angaradaki cüce katınıza duyurur, mektubunuzu başınıza çalarız!

İmza: **DDT**

ŞİİR KÖŞESİ

Mehmet Karabulut

Haber Spiker'inin Dedikleri

Şimdi haberleri veriyoruz:

Gene dün bütün gün
Viyetnam'da kan aktı
Yüz kırk sekiz çıkış yaptı Amerikan uçakları
Tonlarla yangın bombası attılar Viyetnam'da ormanlara
Çiçekler yandı önce ve sonra
O çiçekler hiçbir zaman açmazlar bir daha
Yandı Viyetnamda kuşların sesleri
Viyetnam kuşlarının güzel sesleri
Milyonu birden kalkıp konardı ormanlara.

Otuzbeş kadın ve çocuk ölüsü saydılar Amerikan askerleri bir köyde
Az bulduklarından otuzbeş ölüyü
Bu kadarcık ölü için mi yırtıp gelmişti uçaklar yeri göğü
Arandılar durdular oralarda
Bulamayınca da tek ölü fazla
Çikletlerini tükürdüler öfkelerinden,
yeniden çiklet aldılar ağızlarına.

Daha da çirkin olmak için
Tavuklara nişan alıp vurdular
Daha da çirkin olmak için
Çiçekli bir bahçenin ortasında
Uzuneşek oynadılar akşama kadar.

Akşam olunca da
Çıkardılar konserve kutularını viskilerini
Biri vurdukları tavukları kızartıp geldi çiçekler yangınında
Ne kadar garip düştüyse de Viyetnam tavukları
Akşam karanlığında viskinin yanında
Bu hırsızlar ve katiller sofrasında her şeye gülünüyordu.

Gecenin ortasında
Bir çakal pavladı dağlarda
Bir gecekuşu öttü
Çakal işaretti gecekuşu parola
Sonra beklemeden Muson'ların gelmesini
Bir ot büyüdü
Ve kıpkırmızı bir gül gibi düştü Ay su yataklarına.

Amerikan askerlerinin uzuneşek oynadıkları köye
Bir baskın yaptı çeteler
Gecenin üçünde
Tek Amerikan askeri kurtulmadı.

Sonra arayıp buldular kendi ölülerini
Ağlamadan baktılar
Uzun ve çok uzak bir zamandı sabah
Hiç ses etmeden ölüleri gömdüler
Gene sonra hiç ses etmeden
Yanmış köylerinin içinden
Yüklenip acıyı hüznü yorgunluğu
Yürüyüp gittiler dağlara doğru.

*

Ceyhun Atuf Kansu

Sevi

Çok seviyorum seni Türkiye
Bir bozkırsın bende, sabah güneşinde
Tüten toprağı duya duya
Yavşan otlarını yaşadığım
Bir belâlı tiftik keçisi gibi kayalarda.

Bir denizsin bende, Erdekte,
Ve attığım bir mavi gülsün
Dağlardan İzmire,
Bir kıyısın varmak istediğim,
Susuzluklardan yana yana.

Bir ovasın bende, buğday,
Susuz topraklarında Urfa,
Ve kasketli ırgatlarınla
Bir çarşısın bende, uyanan
Yalınayak, işsiz ve bungun.

Bir demiryolsun bende, her sabah
Sekiz yirmide geçer o ıssız istasyondan
Pencerelerinden uykulu gözlerle
Çocuklar bakan tiren
Bir özlemsin bende uzun uzun öten düdüklerde.

Bir türküsün bende, Niksar'ın fidanları
Hoppa nina hinanay ninanay nay
Ay gelip gül dallarına yaslandığında
Bir dinlencesin başımı koyduğum
Elif kızın ak göğsünde.

Bir kavgasın bende, hey Baba İlyas,
Bir türlü dikemediğimiz o bayrak
Halk düzeninin tepesine
Bir topraksın kardeşler ağıdı
Ve özgür buğdayımızdan ekmek.

Bir ölüsün bende, Yunus Emre,
Bir zerdali ağacı Sarıköyde
Gün gelir vakt erişir ben de ölürüm
Türkiyem al beni bir Mayıs ayı
Bozkır baştanbaşa çiçeklendiğinde.

Çok seviyorum seni Türkiye,
Bir sevisin bende çocukluğumdan
Gelişip büyüyen ışıltılı kavak dalı
Sevdim seni daima o gün, Ankarada
Mustafa Kemalin askerlerini ilk gördüğümde.

64 cü doğum yıldönümü — 20 Ocak — münasebetiyle, ölümsüz şairimiz NAZIM HİKMET'in bir şiiri:

Bulutlar adam öldürmesin

Analardır adam eden adamı
Aydınlıklardır önümüzde gider.
Sizi de bir ana doğrumadı mı?
Analara kıymayın efendiler.

Bulutlar adam öldürmesin.

Koşuyor altı yaşında bir oğlan,
Uçurtması geçiyor ağaçlardan,
Siz de böyle koşmuştunuz bir zaman.
Çocuklara kıymayın efendiler.

Bulutlar adam öldürmesin.

Gelinler aynada saçını tarar,
Aynanın içinde birini arar.
Elbet böyle sizi de aradılar.
Gelinlere kıymayın efendiler.

Bulutlar adam öldürmesin.

İhtiyarlıkta aklına insanın
Tatlı anıları gelmeli yalnız.
Yazıktır, ihtiyarlara kıymayın
Efendiler, siz de ihtiyarsınız.

Bulutlar adam öldürmesin.

Âşık İhsani

Korkuyorlar, korkacaklar, korksunlar . . .
Geliyoruz, geleceğiz, yakındır
Kim nerede, ne işliyor hepsini,
Biliyoruz, bileceğiz, yakındır.

Din alıp satmaya verdiler hızı
Hele şu ağalık başlıca sızı
Harlanıp savrulan haklarımızı
Fitil fitil alacağız yakındır.

Aşıldı yokuşlar, yöneldik düze
Boşuna bu çaba bu engel bize
İşçi, köylü, kendi Meclisimize
Biz kendimiz dolacağız, yakındır.

Aç ölürüz, tok yaşarlar, bu neden?
Yıkılsın bu hale sebeplik eden
Şura doğu, şura batı demeden
Güvercinler salacağız, yakındır.

Tımarhanede geçen 21 gün:

Şu günlerde Köln sokaklarında bir «tehlikeli adam» dolaşıyor!... Alman tımarhanelerinden birinin verdiği rapora göre, bir anda her suçu işliyebilecek bir hasta adam bu. İstanbulun Feriköy semtinden Bahri Yılmaz!

Bahri Yılmaz'la saatlerce konuştum. Kendisini tanıyanların da verdikleri bilgiyi ilâve edince, ortaya çok acı bir gerçek hikâye daha çıkıyordu...

Sanat Okulu'nu bitirip kaynakçı ustası olan Bahri, para kazanmak için Almanya'ya gelmiş, Kessel şehrinde bir iş bulmuştu.

Almanya'da ekseri yabancı işçiler garlarda oturup konuşurlar. Ve polis sık sık garlardan adam toplar... İşte o gece piyango Bahri'ye de isabet etti. Toplanan «serseriler» arasında o da karakola götürüldü. Bu arada polisler genç Bahri'yi tekme-yumruk bir hayli hırpaladılar. Ve nezarethaneye zincirle bağlayıp attıktan sonra da, hakkında bir de fiş düzenlediler. İstanbullu gence vurdukları damga «homoseksüel» idi!

Bahri önce, karakoldan hapishaneye kadar, ne olduğunun farkında değildi. Fakat Düsseldorf hapishanesinde kaldığı 14 gün içinde, ne sebeple yattığını öğrenince, genç işçi yıldırımla vurulmuşa döndü. Olamaz... olamaz... diye başını hapishanenin soğuk duvarlarına vurdu, vurdu.

Bahri Yılmaz 14 günün sonunda hapishaneden çıktı. Çıktı ama, zavallı gencin yavaş yavaş aklı oynamağa başlamıştı. Her gittiği, çalıştığı yerde mütemadiyen «homoseksüel» olmadığını tekrarlıyor, sonra hıçkıra hıçkıra ağlıyordu... Bir gün Bahri kriz içinde tımarhaneye gönderildi. Ve orada tam 21 gün kaldıktan sonra, eline «tehlikelidir» raporu verilerek salıverildi...

Aynen şunları söyledi bana bu talihsiz genç:

— Toplum benim yüzüme tükürüyor ağabey... yüzüme tükürüyor!...

— Niçin, dedim, toplum senin yüzüne tükürsün?... Asıl seni bu hale düşüren, toplum, işlediği suçun utancını duysun!

Y. Ç. – **Köln**

•

Bir ölü daha:

Zonguldaklı Eyup Durmuş adında bir Türk işçisi 20 Aralık gecesi bir park civarında ölü bulunmuştur.

Recklinghausen yakınlarındaki bir madende çalışan 28 yaşındaki işçinin, yanı başında bulunan bir bıçak ile öldürüldüğü anlaşılmıştır. Durmuşun vücudunda sayısız bıçak yarası vardır.

Durmuşun cebinden 22 Aralık için Türkiyeye kesilmiş bir uçak bileti çıkmıştır. Polisten öğrenildiğine göre, Durmuş Yılbaşını eşi ve çocukları ile geçirmek üzere vatanına hareket etmeye hazırlanıyordu.

Recklinghausen **(Batı Almanya)**

•

Fiyatı 50 kuruş